

živiti in pokrepiti v duši one motive, ki jih obdelava sedaj tako umetniško in s takim uspehom. Njegovo življenje je življenje bosjaka (bosopetca), vagabunda, življenje ruskega proletarca, ki je dosegel čisto nepričakovano vrhunec pisateljske slave. Sam pripoveduje o sebi: „Rodil sem se 14. marca 1868 v Nižnjem Novgorodu kot sin malega meščana tapetnika Pješkova in njegove žene Barbare, ki je bila hči barvarja Kaširina. Oče je umrl v Astrahanu, ko sem bil star pet let, mati pa v istem času v Ranavinu. Stari oče me je iz psalmov in iz molitvene knjižice naučil brati, in ko sem imel devet let, dal me je za učenca v prodajalno čevljev. Pa kmalu jo pobrišem in se poprimem risanja, zopet uidem in vstopim za učenca pri nekem slikarju. Tudi tu ne vzdržim in se grem na neko ladjo kuhat učiti, pozneje pa postanem vrtnarski pomočnik. To vse sem doživel do svojega petnajstega leta. Ta čas sem pridno prebiral razne povesti neznanih pisateljev, kakor „Drznega Andreja“ itd. Na ladji je vplival kuhar Smurij največ na moj razvoj. Skupno sva brala svetniške legende . . . Polastila se me je nepremagljiva želja, da bi se izobrazil. Ker me nihče ni hotel poučevati zastonj, sem vstopil kot pomočnik v sladničarnico in zaslužil mesečno tri rublje.“ Leta 1889. se vrne v Nižnij Novgorod in je pisar pri nekem advokatu. Od tedaj naprej začne mirneje živeti. A njegova nepokojna narava mu ne dá živeti v rednih razmerah. Polasti se ga iznova strastno, nevzdržno hrepenenje po potepanju; popusti vse in gre, kamor ga nesó noge — v Kavkaz, v Besarabijo, na Krim, v Rumunijo. Pisati je začel zgodaj. Zaslovel pa je šele leta 1896., in od tedaj je znano njegovo ime že po celi Rusiji.

Njegovi junaki niso pravzaprav nič drugačni kakor ljubljenci druge ruske literature sploh. Kamor se obrnejo, povsod imajo nesrečo, izvečine so jako nadarjeni, a ne morejo doseči sebi primernega delokroga v življenju. A on ne žaluje ž njimi, jim ne kaže nikake rešilne poti kot drugi, marveč jih občuduje kot resnične, odkrite, zlate, svobode žejne duše. Njegovi bosjaki so ljudje, ki beže pred vsem trdnim, določenim, navadnim. In kaj jih žene iz kraja v kraj? Odgovarja nam na to vprašanje globoka psihologija ruskega življenja, ki se razvija še sedaj v tesnih, omejenih razmerah. — Ta nezadovoljnost, ta neutešljivi nepokoj in nevzdržno hrepenenje je lastno v posebni meri Fomu Gordjejevu, junaku v prvi večji povesti Maksima Gorkega.

Foma Gordjejev je edinec milijonarja Ignacija Gordjejeva, ki si je pridobil svoje ogromno

premoženje največ, kakor pravi Gorkij, „z golo energijo in ker ni bogvekaj premišljal, ko je izbiral sredstva, da doseže svoj cilj, ker ni poznal razen svoje volje nobenega zakona.“ Mati je Fomu umrla še v otroški postelji. Oče ga torej dá v vzgojo sosedu, trgovcu Majakinu. Sam pa hodi po trgovini in se vdaja pijači. Pri ujcu Majakinu je deček prepuščen popolnoma samemu sebi. Ti sebični, za bližnjika kakor led mrzli ljudje mu ne znajo probuditi duše. Hoditi začne v šolo; tovariša ima le dva, ki ga le izkoriščata in se norčujeta iz njega. Čisto je odvisen od njiju, a močnega, tajnega hrepenenja po samostojnosti ne more utajiti. Ko ga prvič pošlje oče z ladjo na Volgi po kupčiji, pokaže, da ni sposoben za ta posel. Nenadoma zadene starega Gordjejeva kap, in Foma ostane sam. Osamljenost ga muči. Zastonj vzdihuje in prosi ljudi ljubezni in sveta. Njih srca so zanj gluha in nema. Trgovati ne zna, drugače si tudi ne ve pomagati, zato se jezi nad življenjem, sovraži imetje, zato razsipa brez namena svoje milijone. Obdajajo ga sami nevedneži, nečistniki, skopuhi in lakomniki, ki hité samo za denarjem in uživanjem. On jih sovraži, gnusijo se mu, spušča se ž njimi v boj, a sam neuk, slaboten in premalo energičen, se vdaja ženskim, se zapleta vedno bolj in bolj — in podleže.

Ujec Jakob Tarasovič Majakin je zvit, lokav in premeten trgovec. Za druge ljudi in njihov blagor se briga le toliko, kolikor služi njegovim sebičnim namenom. Proti Fomu modruje vedno o življenju, a ne pokaže mu, kako naj dela in živi, da bo miren, srečen in zadovoljen. Pusti ga nalašč, da se strmoglati v pogubo, samo da ga dá sodnijsko proglasiti za norca in se tako polasti njegovega premoženja. In taki so izvečine vsi trgovski tipi v povesti.

Celo povest preveva tiha, Slovanom lastna, mehka melanholija; čarnokrasni opisi narave, posebno ob Volgi, ji dajejo osobito milino; nekatera mesta so prav romantična, in ta romantika ravno loči Gorkega od drugih ruskih pisateljev. Značaji so narisani krasno, dialog je dramatičen in jezik prav lep. Vsak trezen bravec pa tudi lahko uvidi, da plava nad povestjo revolucionarni duh Gorkega, ki se ti vsiljuje v srce. Hrvaški prevod je gladek in lep.

Lovro Pogačnik.

Trenutci. Stihovi M. Sabića. Tisak i naklada N. Pissenbergera i J. Schnürmachera kom. društva u D. Tuzli 1901. Ciena 2 K. Str. 225. — V štirih „knjigah“ nam Sabić opeva svoje misli in čuvstva. Našli smo v njih mnogo prav lepih liričnih utrinkov. Kot svoj „Credo“ je postavil Sabić na čelo zbirki prolog „Zemlja i nebo“,

v katerem ópeva svojo dvojno, nižjo in višjo naravo. Zemljo nagovarja:

Al utrobe sam tvoje, šako praha,
o roditeljko pravjekovna, nikó
i s tvojeg svuda dvinut jakog daha
kó pravu majku ljubít sam te vikó.

Pa on čuti v sebi višjo silo, ki ga dviga nad zemljo:

Al izginut sav neču . . .
Sin zemlje, kojem nadzemnosti treba,
izgledam čas da s doma umrlíkâ
u Vječnost udjem i, gradjanin neba,
za trpezom počinem Bezsmrtníkâ . . .

Po takem uvodu seveda radi čítamo dalje. Slog je lahkoten, mil, gladek. Zlasti, kadar opeva čudesa pomladne narave, kadar zdihuje z jesenskimi dihi, kadar se zamika v tiho čarovitost poletne noči, tekó mu kitice kakor žuboreč potóčič:

Tiho moje srce kuca,
tiho milo kó nikada —
tiho, milo, oh da mi je
uviek snivat kao sada. (Str.120.)

Sicer je zlasti v prvem delu mnogo erotičnih pesmi, a pesnik ne spada med novodobne oboževalce strasti, ampak peva mirno in ljubeznivo. Semtertja kaže nekoliko simbolizma, ko personificira „Život“, „Smrt“, „Vječnost“, „Neizmjerje“, „bezkonačno Vrieme“. Slednjič se povrne v epilogu zopet k misli, katero je bil izrazil v prologu, ter opeva v sonetu „I dan će doći . . .“ svojo smrt:

I čút ću Smrti, nevidna te kroči,
krok, s kojeg tajno drhće vaselena
i bezdane ću ugledat joj oči.

Kó sinji ponor bezkonačne tmine,
a iza mojih zaklopljenih zjena
Vječnosti sunce duši će da sine . . .

Taki so ti „Trenutki“, kratki, brzi, lahkokrili. Iz njih odseva mila in gorkočutna duša.

E. L.

Češka književnost.

Vlad. Houdek: **V pavučinách nervů.** Básně. V Praze 1901. Nákladem Grosmana a Svobody. Cena K 1.50. — Pesnik V. Houdek je dekadent. Prva njegova pesniška zbirka se imenuje: „Vykvetly blíny“. Kritika je po prvi zbirki od pesnika pričakovala mnogo, a v drugi zbirki ni več zadovoljna z njim. Vsebina pesni v novi zbirki je poltenost in blasfemija. Po pesnikovih mislih je ves svet omamljen s poltenostjo; poltenost je korenina človeškega zla — to je pesnikova

metafizika in etika. Nekatere pesni so cinične in skrajno surove; umetnost se je v njih izpremenila v naturalističen opis.

Jan Opolský: **Klekání.** Básně. V Praze 1901. Nákladem Josefa Pelcla. Cena 1 K. — Od prve svoje zbirke „Svět smutných“ je Opolský zelo napredoval. Opolský je že našel pot, po katerem bode gotovo odslej vedno hodil: Opolský je nadarjen satirik. To je zeló kočljiva panoga v poeziji, ki zahteva veliko spretnosti in nadarjenosti, ako pesnik noče biti frivolen. In naš pesnik ima za to stroko poezije vse potrebne lastnosti. Opolský ima obsežen razgled, v tehniko je samostalen in bogastvo njegovih misli čitatelja kar presenetli. Nekateri kritiki stavijo Opolskega v najmlajšem češkem pesništvu na prvo mesto.

Lyrické intermezzo. Básně od Františka Sekaniny (1896—1900). Nakladatel A. Piša v Brně. Cena 1 K. — To je druga zbirka mladega nadarjenega pesnika, polna svetlobe in toplote, ki odsevata iz domačega ognjišča, katero si je pesnik ustanovil in h kateremu je pripeljal svoje „belo dete“, predmet svojih sanj in željâ, hrepenjenja in pesmi. „Svoji dragi soprogi posvečujem le-to knjigo za njeno iskreno ljubav.“ In v teh besedah je tudi izražena vsebina cele zbirke. Dasi je pesnik na moderen način zložil svoje ljubavne pesmi, vendar so malo dolgočasne. Sicer so po svoji obliki brez napake, in iskreni čuti so izraženi z vznesenimi mislimi, včasih moderno-simbolistično. Svojega učitelja Vrchlickega pesnik ni zatajil; nekateri verzi so kopije Vrchlickega. Kadar se pesniku uteši razburjena kri prve ljubezni — ni dvomiti, da bode napisal boljše pesmi. Da ima za to duševni dar, pokazal je s svojo elegično pesmijo „Suspiria“.

Písně a meditace. Verše Ferd. Místekého. V Praze. Nákladem vlastním. Cena K. 1.50. — Malo je pesniških zbirk katoliških pesnikov čeških, na katerih naslovu ne bi bile natisnjene one usodne besede: „Nákladem vlastním“, dasi je v češkem slovstvu v zadnjih letih izšlo toliko „zbirk“ izpod peresa raznih pesnikov, ki pravzaprav niti pesniki niso, in vendar so našli zalagatelja. Kaj je temu vzrok? Prvi in glavni vzrok je, da katoliško pesništvo nima dosti bravecev. Kdo čita na Češkem katoliške pesni? Nekoliko mladih duhovnikov, nekateri učitelji in bogoslovci. In ker ni bravecev — ni zalagatelj. Drugi vzrok, ki je pravzaprav korenina prvega, je predsodek bravecev, da je katoliško pesništvo „inferiorno“. Ta predsodek se je razširil večinoma po nepredvidnosti katoliških urednikov. Večkrat se zgodi, da katoliški češki časniki objavijo verze, ki nimajo